

KİTAP TANITIMI

Ahmet TETİK, Mehmet Őukr  Güzel, Kızılay ve Kızılhaç Belgeleriyle Osmanlılara Karşı İŞlenen Savaş Suçları (1911-1921), Türkiye İŞ Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013, 546 s.,
ISBN: 978-605-360-768-7

Gürdal ÇETİNKAYA *

Osmanlı Devleti 1900’l  yılların başlaması ile birlikte artık son dönemlerini yaŐamaya baŐlamıŐtır. Devlet, kaybettiği toprakların ağırlığı altında ezilirken bir taraftan da bu toprakları yeniden kazanma düŐüncesi içerisinde.  nk  kaybedilen bu toprakların bir kısmı veya büyük bir bölümü tekrar kazanılırsa yeniden bir toparlanma sürecinin başlaması umut edilmektedir. Fakat Osmanlı Devleti’nin son yıllarını yaŐadıĐı bu dönemde baŐta ordu olmak üzere devletin tüm kurumları çok fazla yıpranmıŐ artık geri dönülemez tahribatlar meydana gelmiştir. Devlet adeta dönüŐü olmayan bir yola girmiŐtir.

Değerlendirmesini yapacağım Ahmet Tetik ve Mehmet Őukr  Güzel’in kaleme almıŐ oldukları bu eserde Birinci Dünya Savaşı öncesindeki yıllardan (1911’den) baŐlayarak yine savaşın bitiŐ tarihinden sonraki yılları da (1921’e kadar) kapsayan dönem içerisinde belgelere dayanılarak Osmanlı Devleti’ne karşı işlenmiş olan savaş suçları ele alınmıştır. Eseri kapsayan yıllara baktığımızda ise bu dönemde Osmanlı Devleti’nin sırasıyla; Trablusgarp Savaşı, Birinci Balkan Savaşı, İkinici Balkan Savaşı ve son olarak ise Birinci Dünya SavaŐına girdiğini görmekteyiz. Tüm bu savaŐlara baktığımızda ise bu savaŐların Osmanlı Devleti açısından tam bir facia ile sonuçlandığını söylememiz yerinde olacaktır.  nk  600 yılı aŐkın bir süredir yapmış olduğu savaŐlar ve fetihler sonucunda oldukça yıpranan Osmanlı Devleti artık o eski ihtiŐamlı günlerini arar olmuŐtur. Ayrıca belirtmek isterim ki yapılan bu savaŐlardan Trablusgarp ve Birinci Dünya Savaşı’nda aktif olarak

* Gürdal ÇETİNKAYA, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Doktora  Ğrencisi, Tarih Uzmanı, gurdal_45@hotmail.com. ORCID No: 0000-0002-2651-1779

Çetinkaya, G. (2020). Ahmet TETİK, Mehmet Şükrü Güzel, Kızılay ve Kızılhaç Belgeleriyle Osmanlılara Karşı İşlenen Savaş Suçları (1911-1921), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013, 546 S., ISBN: 978-605-360-768-7. ABAD, 3(5), 129-131.

görev yapan Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün çabaları bile Osmanlı Devleti'ni kurtarmaya yetmemiştir. Tüm bu meydana gelen olaylar neticesinde ise Osmanlı Devleti ağır yaralar alarak yapmış olduğu bu dört önemli savaşı kaybederek tarih sahnesinden silinmeye mahkum hale gelmiştir.

Eserin içeriğine baktığımızda ise ele alınan ilk konu olarak “Savaş Hukuku”nu ve “Savaş Suçları”nı görmekteyiz. Hemen ardından ise savaş ve hukuk konularında uluslararası alandaki değerlendirmelere yer verilmektedir. Son olarak ise “Uluslar arası Ceza Mahkemesi” başlığı adı altında bu mahkemenin kuruluşu, görev ve sorumluluklarından bahsedilmiştir.

Eserin bir diğer bölümünde ise Avrupa'da Osmanlı Devleti'ne karşı işlenmiş olan savaş suçlarına değinilmiştir. Konunun devamında ise savaş hukukunun gelişimi hakkında 1850 öncesi dönemdeki Avrupa'daki savaş hukukunun gelişimi ele alınmıştır. Ardından ise 1850-1914 Birinci Dünya Savaşı'na kadar ki olan dönem incelenmiştir. Bu başlığın ardından ise 1856 yılında kabul edilen Paris Bildirgesi ele alınmıştır. Bu bildirge savaş esnasında ticaretin durması sebebiyle ekonomik sıkıntıların yaşanmaması gayesiyle düzenlenmiştir. Hemen ardından ise adı çok sık duyulmayan savaş hukukunun düzenlenmesinde ilk girişim olarak geçen “1863 Lieber Kuralları”na değinilmiştir.

Eserin devamında ise “Uluslararası Kızılhaç Komitesi”nin kurulması başlığı yer almaktadır. Bu komite 1863 tarihinde Cenevre'de kurulmuş özel bir insani yardım teşkilatıdır. Henry Dunant'ın kurulmasında öncülük ettiği bu teşkilatın adında “uluslararası” kelimesi geçmesine rağmen sadece İsviçre vatandaşlarının üye olduğu bir kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine Henry Dunant'ın girişimi sonucunda “22 Ağustos 1864 Cenevre Sözleşmesi” başlıklı sözleşme imzalanmıştır. Bu bölümün devamında ise sırasıyla “1868 St. Petersburg Bildirgesi”, “1874 Brüksel Bildirgesi”, “1899 Lahey Sözleşmeleri”, “1907 Lahey Sözleşmeleri”, “1909 Londra Bildirgesi” başlıklarıyla çeşitli bildirgeler ve sözleşmelerin içeriklerine kısaca değinilmiştir.

Eserin bir başka bölümünde ise Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasına kadarki süreçte gelişimi ele alınmıştır. Bu konunun ardından ise “Birinci Dünya Savaşı Öncesinde Savaş Suçları Mahkemesi Kurulması Önerisi” konusuna değinilmiştir. Yine devamında ise 1899 Lahey Sözleşmesi kapsamında 1911- 1912 Trablusgarp Savaşı'na değinilmiştir. Hemen ardından ise Trablusgarp Savaşı ve Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti başlıklı konu ele alınmıştır.

Çetinkaya, G. (2020). Ahmet TETİK, Mehmet Şükrü Güzel, Kızılay ve Kızılhaç Belgeleriyle Osmanlılara Karşı İşlenen Savaş Suçları (1911-1921), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013, 546 S., ISBN: 978-605-360-768-7. ABAD, 3(5), 129-131.

Trablusgarp Savaşı'nın ardından ise kısaca Balkan Savaşları konusuna değinilerek bu savaşın nasıl bir dünya savaşı haline geldiği anlatılmıştır. Balkan Savaşlarından hemen sonra tüm dünyada patlak veren Birinci Dünya Savaşı konusuna geçilmiştir. Osmanlı Devleti'nin ittifaklar sisteminde yer alma çabaları ve savaşın başlaması konularına değinilmiştir. Hemen ardından ise Osmanlı Devleti'nin adım adım savaşa sürüklenmesi ile birlikte Osmanlı Devleti'ne karşı yönelik suçlamalar ele alınmıştır. Eserin son bölümünde ise Birinci Dünya Savaşı sonrası Osmanlı Devleti'ne karşı yapılan savaş suçu ithamları konusuna değinilmiştir.

Eserde "Belgeler" isimli başlıkta bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümde 1915 yılından başlamak suretiyle 1921 yılına kadarki geçen süreç içerisinde çeşitli belgelere yer verilmiştir. Belgeler Osmanlı Türkçesi veya yabancı diller kapsamında yazılmıştır. Yazar belgelerin günümüz Türkçesi'ne çevrilmiş hallerini de belgelerin hemen yanındaki sayfalara aktarmıştır. Belgelerin özellikle Türkçe şeklinde çevrilmesi belgelerin içeriği hakkında bilgi sahibi olmak isteyen okuyucular açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca yine bu bölümde yer yer belgelerle ilgili resimlerin yer alması da eserin görsellik unsuru bakımından olumlu bir durumdur.

Eserin son bölümü "Ekler" başlığı adı altında okuyucuya sunulmuştur. Bu bölümde ise eserin içeriğinde yer alan bazı sözleşmelerin içeriğine dair bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Yine bu bölümde yer alan resimler okuyucuyu sıkmadan keyifli bir okuma yapmasına olanak sağlamıştır. Yazar eserin en sonuna "Dizin" bölümünü ekleyerek okuyucuların aradıkları konular hakkında anahtar kelimeler vererek onların aradıklarını rahatça bulma imkanını sunmuştur.

Eseri genel olarak değerlendirmek gerekirse dili sade ve üslubu ise oldukça akıcıdır. Eserin olumsuz sayılabilecek bir yönü ise bölümlerin kesin olarak birbirinden ayrılmamış olmasıdır. Eserin içeriğinin bölümlere ayrılarak verilmesi okuyucu açısından eserin daha anlaşılır olmasını sağlayabilirdi. Yine eserin toplam sayfa sayısına baktığımızda yazar eserin asıl konusunun anlatıldığı bölümleri oldukça kısa tutmuştur.